

Bez węgla i gazu - energetyka ciepła w przyszłości

W najbliższej przyszłości przepisy unijne będą miały na celu osiągnięcie neutralności klimatycznej poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych, co wpłynie również na energetykę ciepłą w poszczególnych państwach UE.

Od 1 maja 2021 r. obowiązuje, przyjęta przez Sejmik Województwa Lubelskiego, uchwała w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa lubelskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych.

Autonomia wojewódzka

„Uchwała antysmogowa”, bo tak jest zwyczajowo nazywana, jest aktem prawa miejscowego regulującym sposób eksploatacji instalacji na paliwo stałe, takich jak kotły, piece, kuchnie węglowe i kominki. Określa ona rodzaje paliw i instalacji, jakie można użytkować oraz terminy obowiązywania przepisów. Uchwały antysmogowe stanowią przepisy ustanawiane odrębnie dla poszczególnych województw, a więc zapisy ustawy, takie jak terminy na wymianę posiadanych kotłów, mogą różnić się w województwach.

Tylko dobre paliwa

W uchwale antysmogowej dotyczącej obszaru województwa lubelskiego określono graniczne terminy na wymianę kotłów. Termin na wymianę kotłów bezklasowych oraz kotłów klasy 1 i 2, wg normy PN-EN 303-5:2002, minął 31 grudnia 2023 roku. Kotły klasy 3 i 4, wg normy PN-EN 303-5:2012, powinny zostać wymienione do 31 grudnia 2026 roku, natomiast kotły klasy 5, według tej samej normy, do 31 grudnia 2029 roku. Wymianie nie podlegają kotły 5 klasy, posiadające certyfikat potwierdzający spełnienie wymogów dotyczących ekoprojektu na paliwo stałe.

Uchwała antysmogowa zakazuje stosowania paliw najgorszej jakości, takich jak miały i muły węglowe, flotokoncentraty oraz mieszanki produkowane z ich wykorzystaniem, węgiel brunatny oraz paliwa stałe produkowane z jego wykorzystaniem. Węgiel brunatny jest jakościowo gorszym paliwem niż węgiel kamienny, charakteryzuje się niższą wartością opałową oraz zawiera znacznie więcej substancji lotnych, które podczas spalania uwalniają się w postaci wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), w tym bardzo toksyczny benzo(a)piren. Opał w postaci drewna może być stosowany pod warunkiem, że jego wilgotność nie przekracza 20%. Paliwa zalecane do stosowania to gruboziarnisty węgiel kamienny, ekogroszek, pelet, brykiet, drewno sezonowane (dąb, buk, grab, brzoza).

Zapisy uchwały obowiązują przez cały rok kalendarzowy, co oznacza, że należy jej przestrzegać również w lecie, np. przy gotowaniu czy podgrzewaniu wody za pomocą paliw stałych.

Brak dotacji na kopalne

W najbliższej przyszłości przepisy unijne będą miały na celu osiągnięcie neutralności klimatycznej poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych, co wpłynie również na energetykę ciepłą w poszczególnych państwach UE. W procesie legislacyjnym jest obecnie dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (EPBD), mająca na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zużycia energii przez budynki w całej UE. W ramach opracowanych przepisów planuje się wstrzymanie od 2025 r. dotacji finansowych do wymiany źródeł ciepła na samodzielne kotły zasilane wyłącznie paliwami kopalnymi. Jednak nadal możliwe będzie udzielanie dopłat dla systemów hybrydowych z istotnym udziałem odnawialnych źródeł energii, np. kombinacja kotła gazowego z kolektorem słonecznym lub z pompą ciepła. Dyrektywa zakłada również wprowadzenie zakazu montowania w nowych i modernizowanych budynkach pieców wyłącznie na paliwa kopalne, w tym na gaz ziemny po 2030 r. Jednak zakaz ten nie będzie dotyczył instalacji hybrydowych składających się z kotłów gazowych i innych źródeł OZE.

Jeszcze 16 lat

Dyrektywa budynkowa wzywa państwa członkowskie do opracowania do 2040 r. planów wycofania z rynku samodzielnych kotłów na paliwa kopalne. Wycofywanie kotłów zasilanych paliwami kopalnymi będzie miało charakter stopniowy. Do końca 2024 r. Komisja Europejska ma wydać wytyczne dla państw członkowskich dotyczące wycofywania tych kotłów, jednak nie będą miały one charakteru wiążącego dla poszczególnych krajów. W przypadku budynków istniejących nie będzie konieczności wymiany kotłów zasilanych paliwami kopalnymi, jeżeli instalacje będą pozwalały na wykorzystywanie domieszki biokomponentów, tj. biometanu czy biopropanu. Biogaz nie jest paliwem kopalnym, nie emituje gazów cieplarnianych do atmosfery, w związku z czym nie przyczynia się do zmian klimatycznych.

Po zakończeniu procesu legislacyjnego dyrektywy budynkowej kolejnym krokiem będzie przeniesienie postanowień w niej zawartych do prawa krajowego. Biorąc pod uwagę fakt, że w Polsce energetyka ciepła oparta jest głównie na źródłach ciepła wykorzystujących paliwa kopalne, w tym gaz ziemny, dostosowanie się do nowych przepisów będzie dużym wyzwaniem. Trzeba jednak zaznaczyć, że zapisy dyrektywy pozwalają na elastyczne opracowanie planów dostosowania, uwzględniających warunki geograficzne, społeczne i gospodarcze poszczególnych państw członkowskich.

Katarzyna Kozak